

Daugavpils cietokšņa Nikolaja ielas un tās apbūves atjaunošanas KONCEPCIJA

1. PROJEKTA APRAKSTS

Daugavpils cietoksnis ir unikāls valsts nozīmes pilsēt būvniecības un arhitektūras piemineklis, nacionālas un starptautiskas nozīmes kultūrvēsturiskais objekts, vienīgais bez lielām izmaiņām saglabājies 19. gadsimta 1. puses cietoksnis Baltijā un Ziemeļeiropā. Tā teritorija aizņem aptuveni 100 ha lielu platību, dzīvojamā zonā atrodas 19 daudzdzīvokļu mājas, dzīvo aptuveni 1300 iedzīvotāju. Cietoksnis veido atsevišķu pilsētas mikrorajonu. Projekta ietvaros paredzēta Daugavpils cietokšņa Nikolaja ielas un tās apbūves atjaunošana, tajā skaitā ielas seguma atjaunošana, Nikolaja vārtu restaurācija, saimnieciskās ēkas rekonstrukcija, pieguļošās teritorijas labiekārtošana un ārējā apgaismojuma ierīkošana.

Projekta nepieciešamību var pamatot sekojoši:

- 1) esošā teritorija un būves ir tehniski kritiski sliktā stāvoklī,
- 2) projekta ieviešana stimulēs tūrisma un vispārējo pilsētas sociāli-ekonomisko attīstību un
- 3) tieši ietekmēs pašvaldības funkciju veikšanu un to kvalitātes un efektivitātes uzlabošanu.

Cietokšņa teritorijā ir plānots realizēt vairākus projektus uzņēmējdarbības, tūrisma, pakalpojumu sniegšanas u.c. jomās, kas nodrošinātu Cietokšņa reģenerāciju, taču tas nebūs iespējams, ja netiks nodrošināta sakārtota infrastruktūra, tādēļ šim projektam ir vitāla nozīme Cietokšņa attīstībā.

2. PROJEKTA MĒRĶIS:

Vispārējais mērķis: veicināt Valsts nozīmes pilsēt būvniecības un arhitektūras pieminekļa – Daugavpils cietokšņa saglabāšanu un attīstību, atjaunojot tā apbūves un ielu infrastruktūru, radīt priekšnoteikumus pieminekļa kā unikāla kultūrvēsturiska mantojuma saglabāšanai un racionālai izmantošanai, veidojot to par kultūras, darījumu un tūrisma centru, tā veicinot pilsētas izaugsmi, cietokšņa vispārējo reģenerāciju un revitalizāciju, sniedzot atbalstu pilsētvides sasniedzamības, pieejamības un pievilcības faktoru attīstībai.

Tiešais mērķis: Cietokšņa iekšējās apbūves teritorijā esošās Nikolaja ielas un Nikolaja vārtu atjaunošana to vēsturiskajā izskatā, lietūs ūdens kanalizācijas un apgaismojuma atjaunošana, ielas apbūves robežās esošo ēku rekonstrukcija un pārveidošana sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai, teritorijas labiekārtošana.

3. PROJEKTA NEPIECIEŠAMĪBAS PAMATOJUMS UN SASAISTE AR PAŠVALDĪBAS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMU

Nikolaja ielas teritorija ir tehniski kritiski sliktā stāvoklī: asfalta segums, kas tika uzlikts 20. gs. 60. gados ir sadrupis un vietām ir nosēdies, no ielas un tai pieguļošās teritorijas netiek nodrošināta lietus ūdens savākšana un novadīšana, nedarbojas ielas un tai pieguļošo ielu posmu apgaismojums, 17 gadu laikā teritorija netika regulāri kopta, līdz ar to nekontrolēti aug koki un krūmi, kas šobrīd bojā ielas segumu, pieguļošo ēku fasādes un pamatnes, netiek nodrošināta tūrisma un kultūras objektu pieejamība vietējiem iedzīvotājiem un tūristiem. Teritorija ir nolaista un degradēta, tas stāvoklis neļauj attīstīt pilsētvides konkurētspējas un pievilcības faktoros. Tāpēc ir būtiski izstrādāt Nikolaja ielas gājēju promenādes projektu, kas atbilstoši Cietokšņa detālplānojuma iecerei attīstītu Cietokšņa tieši kā tūrisma centra funkciju un kopā ar blakus plānoto Marka Rotko mākslas centru, Cietokšņa informācijas centru Ūdens sūkņu stacijā un jau šodien publiskai apskatei pieejamām aizsardzības būvēm – diviem kazemātiem, valni un Nikolaja vārtiem veido no arhitektonikas un tūrisma viedokļa interesantāko Cietokšņa daļu. Dotās ieceres pilnībā atbilst Daugavpils pilsētas attīstības programmā 2008.-2014. gadam iekļautās rīcības RP2 „Pilsētvides attīstības rīcības programma” aktivitātei „A22. Daugavpils cietokšņa reģenerācija”.

4. PROJEKTA MĒRĶA GRUPAS

Projekta galvenās mērķa grupas ir Daugavpils pilsētas iedzīvotāji, pilsētas viesi, uzņēmēji un tūristi. Jaunu aktivitāšu ieviešana ļaus sniegt būtisku ieguldījumu gan Cietokšņa teritorijas, gan tūrisma jomas attīstībā. Nikolaja ielas pilsētvides komplekss ir ļoti svarīgs elements cietokšņa tūrisma infrastruktūras izveidošanā, jo tajā atrodas svarīgākie esošie un topošie kultūras un apskates objekti: M.Rotko mākslas centrs Artilērijas arsenālā, Cietokšņa informācijas centrs Ūdens sūkņu stacija, Nikolaja vārti, pulvera noliktavas, skatu laukums aizsargvaļņa kurtīnē starp 7. un 8. bastionu, kazemāti, provianta noliktava u.c., kas veido Cietoksni kā Valsts nozīmes pilsētībūvniecības un arhitektūras pieminekli un vienu no UNESCO Pasaules mantojuma saraksta objektiem. Mikrorajona iedzīvotājiem tiks uzlaboti dzīvošanas apstākļi, sakārtojot šī rajona daļu. Tūristiem tiks piedāvāts jauns apmeklēšanai vērts objekts ar restaurēto vēsturiski autentisko izskatu, veicinot tūrisma jomu kopumā.

5. PROJEKTA PLĀNOTĀS ATJAUNOŠANAS DARBĪBAS

Nikolaja vārtu restaurācijas un tilta atjaunošana:

- a) fasāžu restaurācija,
- b) jumta atjaunošana,
- c) pastaigu platformas ierīkošana,
- d) detaļu atjaunošana,
- e) durvju un logu restaurācija un atjaunošana,
- f) telpu iekšējā apdare,
- g) čuguna lējumu (dekordetaļas) restaurācija un izgatavošana no jauna,
- h) teritorijas labiekārtošana,
- i) ārējā un iekšējā elektroapgāde,
- j) izjaukamā koka tilta izbūve,
- k) izjaukamā koka tilta teritorijas labiekārtošana.

Projektu „Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa Nikolaja vārtu un tilta restaurācija” izstrādāja SIA „Rem Pro” 2009. gadā un materiāli pieejami Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departamenta Projektu nodaļā pie Kontaktpersonas.

Nikolaja ielas restaurācija:

- a) ielas seguma un profila restaurācija maksimāli tuvu vēsturiskajam izskatam (19.gs. beigas – 20.gs. sākums) posmā no Imperatora ielas līdz Hekeļa ielai, ielas posmi no Nikolaja ielas līdz 8. bastiona kazemātiem un ielas posms no Nikolaja ielas līdz Mihaila ielai pie Cietokšņa centrālā laukuma,
- b) virsējās lietus ūdens noteces (grāvīšos) izbūve ar novadišanu kopējā lietus ūdens kanalizācijā Nikolaja ielas pamatposmā, pazemes lietus ūdens kanalizācijas izbūve Nikolaja ielas posmos pie 8. bastiona kazemātiem,
- c) tiltiņu pāri grāvītim ar koka seguma atjaunošana pie visiem ieejas blokiem gar atjaunojamo ielas posmu,
- d) ārējā ielas apgaismojuma atjaunošana maksimāli tuvu vēsturiskajam izskatam (19.gs. beigas), ar minimālu enerģijas patēriņu turpmākās ekspluatācijas laikā,
- e) 8. bastiona kazemātu ārējā apgaismojuma ierīkošana,
- f) koku un krūmu izzāģēšana, celmu izlaušana,
- g) veloceliņa ierīkošana un pieslēgšana izbūvējamajam veloceliņam Nikolaja un Hekeļa ielas krustojumā, Imperatora un Nikolaja ielas krustojumā,
- h) ietves izbūve un pieslēgšana izbūvējamajai ietvei Nikolaja un Hekeļa ielas krustojumā, Imperatora un Nikolaja ielas krustojumā,
- i) ierīkot ugunsdzēsības hidrantu,
- j) teritorijas labiekārtošana,
- k) Nikolaja ielas krustojumos paredzēt ceļrāžu uzstādīšanu ar virziena un attāluma rādītājiem līdz Cietokšņa interesantākajiem objektiem, izstrādājot ceļrāžu un

piktogrammu dizainu (dabas, kultūrvēstures, militārās vēstures u.c. objektiem) trīs valodās (latviešu, krievu un angļu).

Projektējot ielas restaurāciju, ir jāatrod veiksmīgs risinājums, kurā harmoniski tiktu apvienota ielas vēsturiskā izskata restaurācijas un mūsdienu prasības pret ielu, brauktuvju, veloceļu un ietvju izbūvi, lai pa šo teritoriju būtu ērti pārvietoties gan vietējiem iedzīvotājiem, gan tūristiem, tai skaitā cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Projektu „M.Rotko mākslas centra izveidošana Daugavpils cietoksni” izstrādāja SIA „Arhis” 2007. gadā un materiāli pieejami Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvaldē.

Projektu „Daugavpils cietokšņa infrastruktūras – ielu kompleksais labiekārtojums un inženiertīklu renovācija” izstrādāja SIA „Firma L4” 2008. gadā un materiāli pieejami Daugavpils pilsētas domes Komunālās saimniecības nodaļā.

Ēkas Nikolaja ielā 7 rekonstrukcija

- a) ēkas tehniskā apsekošana,
- b) ēkas konstruktīvo elementu remonts, rekonstrukcija vai restaurācija,
- c) ēkas pielāgošana sabiedrisko tualešu vajadzībām, ierīkojot atsevišķās telpas vīriešiem, sievietēm un personām ar funkcionālajiem traucējumiem, inventāra glabāšanai un personālām; paredzēt arī dzīvnieku izkairinājumu utilizācijas iespējas,
- d) ēkas pieslēgšana pie ūdensvada un kanalizācijas tīkliem, elektrotīkliem,
- e) paredzēt ēkas apkuri un karsta ūdens nodrošināšanu ar elektriskām ierīcēm,
- f) ierīkot ēkas ventilāciju, apsardzes signalizāciju un zibensaizsardzību,
- g) ēkas interjerus veidot pēc mūsdienu prasībām, bet pēc iespējas maksimāli tuvu vēsturiskā laikmeta izskatam (19.gs. beigas – 20.gs. sākums),
- h) ēkai pieguļošās teritorijas labiekārtošana un atpūtas skvēra veidošana pie tā ar soliņu un atkritumu urnu uzstādīšanu, jaunu apstādījumu risinājumu un ārējo apgaismojumu.

Ēkas Nikolaja ielā 13 rekonstrukcija:

- a) ēkas tehniskā apsekošana,
- b) ēkas konstruktīvo elementu remonts, rekonstrukcija vai restaurācija,
- c) ēkas pielāgošana saimnieciskām vajadzībām – ielu sakopšanas inventāra glabāšanai un personāla īslaicīgai uzturēšanai,
- d) ēkas pieslēgšana pie elektrotīkliem,
- e) ierīkot ēkas ventilāciju un zibensaizsardzību,
- f) ēkai pieguļošās teritorijas labiekārtošana, jaunu apstādījumu un ārēja ielas posma apgaismojuma ierīkošana, neliela bērnu rotaļlaukuma ierīkošana teritorijā starp ēku un bastionu.

1. krasta lunetes restaurācija un labiekārtošana

- a) koku, krūmu izzāģēšana un celmu izlaušana,
- b) akmeņu nostiprināšana lunetes mūrī,
- c) ceļa iekārtošana no Nikolaja vārtu tilta apkārt lunetei līdz stāvlaukumam Daugavas ielā,
- d) kordegardes (sardzes) ēkas iztīrīšana, nostiprināšana un konservācija.

Stāvlaukuma ierīkošana

- a) stāvlaukums ierīkojams starp 7. bastionu un Daugavas ielu aizsarggrāvja ārējā zemes gabalā,
- b) stāvlaukums paredzēts tūristu autotransporta izvietošanai,
- c) stāvlaukuma konstrukcijai nedrīkst traucēt Daugavpils cietokšņa vizuālā izskata uztveršanai,
- d) jābūt iespējai iebraukt un izbraukt no stāvlaukuma gan centra, gan Mežciema virzienā.

*Sagatavoja Daugavpils pilsētas domes Pilsētas plānošanas politikas departamenta
Projektu nodaļas eksperts projektu jautājumos Artjoms Maļņins, Mg.hist., 2010.g.*